

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертацію Кротюк Катерини Андріївни
«Психологічні особливості розвитку ціннісно-сміслової сфери
військовослужбовців»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія

Актуальність теми дисертації Кротюк Катерини Андріївни «Психологічні особливості розвитку ціннісно-сміслової сфери військовослужбовців» підтверджується сучасними подіями, пов'язаними із захистом територіальної цілісності та суверенітету України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно з тематичним планом науково-дослідницької роботи кафедри соціальної та практичної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка «Психічне здоров'я особи: сім'я, спільнота, нація» (державний реєстраційний номер 0119U102340).

Достовірність та обґрунтованість одержаних результатів. У дисертаційній роботі здобувачкою теоретично розроблено та обґрунтовано базові положення щодо особливостей ціннісно-сміслової сфери особистості та запропоновано авторську структурну модель розвитку ціннісно-сміслової сфери військовослужбовців. Емпіричне дослідження особливостей розвитку значущих та осмислених цінностей, психологічних характеристик військовослужбовців на етапах професійної діяльності цілком відображає специфіку структурної моделі дослідження. Проведення формувального експерименту перевірки ефективності програми підтримки ціннісної стійкості військовослужбовців підтверджує наукову обґрунтованість дисертаційної роботи. Використання різних методів наукового пошуку характеризує комплексність та кваліфікованість дослідження.

Ступінь новизни основних результатів дисертації. Кротюк К. А. вперше розроблено структурну модель розвитку ціннісно-сміслової сфери військовослужбовців та встановлено особливості динаміки значущих та осмислених цінностей на різних етапах професійної діяльності, використано та адаптовано методологію суб'єктно-ціннісного підходу для надання психологічної допомоги підтримки ціннісної стійкості військовослужбовців.

Удосконалено зміст понять «ціннісно-смилова сфера особистості», «підтримка ціннісної стійкості» та, базуючись на емпіричному дослідженні, надано рекомендації щодо психологічної роботи офіцерів-психологів військових частин. У дисертаційній роботі подальшого розвитку набуло уявлення про особливості розвитку ціннісно-смилової сфери особистості ранньої та середньої дорослості, зокрема військовослужбовців, специфіку військової діяльності, пов'язану з виконанням бойових (спеціальних) завдань в районах ведення бойових дій, теоретико-методологічні принципи побудови і структури тренінгових програм з військовослужбовцями.

Результати дисертації є науково обґрунтованими, відображають високий рівень виконання поставлених здобувачкою завдань та оволодіння методологією наукової діяльності.

Практична цінність результатів дослідження. Отримані результати дисертаційної роботи Катерини Андріївни можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти, фахової перепідготовки, курсів підвищення кваліфікації у розширенні науково-методологічного матеріалу щодо особливостей розвитку ціннісно-смилової сфери військовослужбовців на різних етапах професійної діяльності; практичними психологами, консультантами у психологічній роботі підтримки ціннісної та життєвої стійкості військовослужбовців з різним досвідом виконання бойових (спеціальних) завдань в районах ведення бойових дій; офіцерами-психологами військових частин у психологічній роботі з особовим складом для психоедукації та ціннісної узгодженості в підрозділі.

Повнота викладу результатів дисертації у наукових публікаціях. Результати дисертаційної роботи Кротюк К. А. відображено у 12 наукових працях, 9 з яких є одноосібними. Серед них: 5 статей у наукових фахових виданнях України та 7 науково-популярних праць. Кількість публікацій та повнота відображень наукових результатів відповідає пунктам 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова КМУ №44 від 12.01.2022).

Наукові результати дисертації були оприлюднені та обговорювались на міжнародних та всеукраїнських конференціях у дистанційній та заочній формах участі.

Дані про відсутність текстових запозичень і порушень академічної доброчесності. Дисертацію перевірено на наявність плагіату в Інформаційному навчально-виробничому центрі Житомирського державного університету імені Івана Франка за допомогою програми «StrikePlagiarism.com». За результатами перевірки встановлено 8,1% запозичень. Виявлені текстові запозичення у дисертації Кротюк К. А. не мають ознак плагіату та є правомірними. Під час перевірки знайдено окремі збіги із публікаціями здобувачки, термінологією та посиланнями на літературу. Дисертаційна робота є результатом самостійних досліджень та не містить запозичень без посилання на джерело, що повною мірою відповідає принципам академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Оцінюючи дисертаційне дослідження Кротюк К. А., тим не менш вважаємо за потрібне висловити деякі побажання і зауваження.

1. Представляється доцільним краще структурувати теоретичний матеріал з першого розділу (с. 27-32), де відбувається аналіз поглядів на ціннісно-сміслову сферу особистості у різних авторів. Хотілось би побачити цей матеріал у вигляді узагальненої таблиці або рисунку, для більшої наочності.

2. На нашу думку, в тексті дисертації немає чіткого розмежування вікових та життєвих криз (с. 57-58), хоча автором розглянуті різні теорії щодо виникнення криз та кризових станів. Більш чітка позиція дисертанта у цьому питанні надала б роботі більшої вагомості, адже кризи вікові та життєві, пов'язані з негативними подіями, мають різну природу і різний перебіг.

3. Структура ціннісно-сміислової сфери віськовослужбовців, надана на с. 73, не відображає всіх елементів описаного вище явища. Хотілось би побажати автору відобразити у структурі більшість структурних елементів, які автор проаналізував – робота від цього лише б виграла.

4. На нашу думку, недоцільно включати у 3 розділ повністю програму тренінгу (с. 140-158). Можна було б обмежитися фрагментами з програми, а повний текст програми перенести у Додатки.

Перераховані побажання та зауваження можуть вважатися дискусійними і не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Відповідність дисертації вимогам, що передбачені пунктами 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Кротюк Катерини Андріївни виконана на високому рівні, містить актуальні теоретичні та емпіричні напрацювання авторських науково-дослідних розробок. Одержані результати наукового пошуку мають науково обгрунтоване значення для подальшого розвитку психологічної науки та перспектив практичних розробок для роботи з військовослужбовцями. Дисертацію виконано здобувачкою особисто, у вигляді спеціально підготовленої кваліфікованої наукової праці на правах рукопису.

Дисертація Кротюк Катерини Андріївни «Психологічні особливості розвитку ціннісно-сислової сфери військовослужбовців» відповідає вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та заслуговує присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент:

доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка

Олена МІРОШНИЧЕНКО

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник в.д. кафедрального Житомирського державного університету імені Івана ФРАНКА

Листюк